

Protivzdušná obrana státu a protivzdušná obrana vojsk Sovětské armády za Velké vlastenecké války

Jednou z charakteristických zvláštností druhé světové války a Velké vlastenecké války bylo masové použití letectva. Svědčí o tom, skutečnost, že za období války bylo vyrobeno asi 700 tisíc vojenských letounů. Letectvo bylo jedním z neúčinnějších prostředků ničení a umlčení nepřítele, ničení cílů a objektů v hloubce jeho území.

Proto se sovětská vojenská věda zabývala otázkami protivzdušné obrany již v období před Velkou vlasteneckou válkou (VVV). Do zahájení války bylo mnohé vykonáno v materiálně technickém zabezpečení, v organizační struktuře, přípravě kádru i rozvoji vojenského umění.

Po přepadení SSSR fašistickým Němcem se ocitla Sovětská armáda ve složité situaci. Také vojska PVOS podstoupila tvrdou zkoušku bojové připravenosti. Zejména v 1. období VVV musela plnit úkoly v podmínkách početní převahy nepřátelského letectva. Přes tyto složité podmínky úspěšně odrážela jeho nálety na Kyjev, Oděsu, Voroněž a další města. Ochránila před zničením nejvýznamnější centra země — Moskvu a Leningrad.

V 1. období VVV získala vojska PVOS bohaté bojové zkušenosti a byl z nich vytvořen samostatný druh ozbrojených sil.

Vytvořil se centralizovaný systém velení vojskům PVOS. Díky nevšední péči KSSS, sovětské vlády a v důsledku úspěchů sovětského národního hospodářství, díky zejména rozvinuté zbrojní výrobě dostávala vojska PVO stále větší množství moderní bojové techniky. To umožňovalo nejen doplňovat ztráty, ale i obměňovat starší bojovou techniku novou a vytvářet nové útvary a svazky.

Značný rozvoj zaznamenala taktika druhů vojsk PVOS — stíhacího letectva, protiletadlového dělostřelectva, světlometných útvarů, balónových přehrad a hlásné služby.

Také ve 2. období VVV odrážela vojska PVOS úspěšně nálety fašistického letectva na bráněné objekty a způsobila mu velké ztráty. Za rok 1943 zničila 1615 nepřátelských letounů, z toho stíhací letectvo 933 letounů, protiletadlové dělostřelectvo a protiletadlové velkorážní kulometry 682 letounů.

Nejtěžší a nejúpornější boje vedla vojska PVOS ve 2. období VVV s nepřátelským letectvem, které usilovalo narušit činnost na železničních tratích v přífrontovém pásmu. Zkušenosti z těchto bojů ukázaly, že úspěšné splnění úkolů při

obraně železničních komunikací v přifrontovém pásmu je možné jen společným úsilím vojsk PVOS s vojskovou PVO.

Stíhací letectvo bránilo nejen železniční uzly, ale i důležité úseky tratí. Z použití PL dělostřelectva je charakteristické ve 2. období VVV použití manévrujících protiletadlových dělostřeleckých skupin. Používaly se k obraně menších železničních objektů, mostů atd., které nebyly trvale bráněny prostředky PVO. K širokému použití PL dělostřelectva a velkorážních PL kulometů došlo při zabezpečování PVO železničních převozů formou dopravy.

Ve 3. období VVV se všechny strategické útočné operace sovětských vojsk uskutečnily v podmínkách vzdušné nadvlády sovětského letectva. To nikterak nesnižovalo význam a nutnost organizovat PVO vojsk, důležitých objektů na frontě a v týlu.

Při odrážení vzdušných náletů na bráněné objekty zničily útvary a svazky PVOS v letech 1944–1945 více než 1100 fašistických letounů. Úkoly plnily v těsné součinnosti se svazy pozemních vojsk. Pro obranu objektů v přifrontovém pásmu bylo v operacích 3. období VVV použito do 50 % všech vojsk PVOS. U svazků prvního operačního sledu se pro splnění tohoto úkolu vyčleňovalo 70–80 % a někdy i 100 % všech sil a prostředků.

V činnosti stíhacího letectva PVOS došlo k dalšímu zefektivnění. Osvědčilo se jak při obraně jednotlivých míst, tak celých rájónů a směrů. Působilo nejen v rozsahu akčního rádia, ale na plnou možnost doletu s tím, že přistávalo na letištích soušedů.

Zkušenosti zejména ze 3. období VVV ukázaly, že včasný a skrytý manévř prostředky PVOS dovoluje vytvořit převahu nad nepřítelem na hlavních směrech a při obraně nejdůležitějších objektů. Potvrdila se správnost organizačních změn uskutečněných ve struktuře vojsk PVOS koncem roku 1944. Vytvoření a působení frontů PVOS na hlavních strategických směrech vytvářelo příznivé podmínky pro organizování součinnosti s PVO pozemních ozbrojených sil v přifrontovém pásmu.

Dalším úkolem vedle PVO objektů teritoria SSSR, který sovětské vojenské umění řešilo již v předválečném období, byla protivzdušná obrana vojsk, která měla umožnit vojskům plnit úkoly v útočné i obranné činnosti, snižovat účinky napadení vojsk nepřátelským letectvem a ničit je. Avšak z řady příčin neodpovídala PVO vojsk v operacích 1. období VVV předpokládaným požadavkům. Jednou z hlavních příčin byl nedostatek bojových prostředků pro boj s nepřátelským letectvem.

Systém PVO sovětských vojsk zahrnoval tato opatření a prostředky: vzdušné pozorování, organizaci hlásné služby, palbu protiletadlového dělostřelectva, protiletadlových kulometů a pěchotních zbraní, bojovou činnost stíhacího letectva, maskování vojsk, jejich rozptýlení a spolehlivé ukrytí.

V 1. období VVV spočívala organizace PVO především na velitelích střeleckých divizí. U divizí byly také soustřeďovány všechny pozemní prostředky pro boj s nepřátelským letectvem. Protiletadlové dělostřelectvo přidělované armádám bylo rovněž rozdělováno divizím. Tím se stalo, že prostředky PVO se nesoustřeďovaly k obraně na směrech hlavních úderů, ale rozptylovaly se podél celé fronty útoku. Zkušenosti z vedení boje a operace naopak vyžadovaly, aby se upustilo od rozdělování protiletadlových dělostřeleckých prostředků střeleckým divizím, a to byl také důvod k centralizovanému používání těchto prostředků.

Růst výroby protiletadlové bojové techniky a nutnost jejího hromadného použití v bojové činnosti vedly k vytváření speciálních útvarů zálohy hlavního velení — armádních pluků PVO. Jejich počet narůstal a k 1. listopadu roku 1942 bylo v Sovětské armádě již 104 těchto pluků.

Vytváření armádních pluků PVO bylo prvním stupněm přechodu od rozptýleného použití PL dělostřelectva k jeho masovému použití na hlavních směrech činnosti vojsk.

Dne 31. října roku 1942 se na základě rozhodnutí Státního výboru obrany začaly urychleně formovat PL dělostřelecké divize zálohy hlavního velení, které měly po čtyřech plucích.

Ve 2. období VVV přešlo fašistické letectvo od úderů vedených malými skupinami letadel k hromadnému použití letectva na hlavní úderná uskupení sovětských vojsk. Rovněž sovětské hlavní velení přešlo na hromadné použití stíhacího letectva a protiletadlových prostředků.

V období protiútku Sovětské armády u Stalingradu měl Jihozápadní, Donský a Stalingradský front celkem 5 PL divizí, 20 armádních pluků PVO, 15 samostatných PL oddílů a 31 samostatných baterií malorážního PL dělostřelectva. To představovalo 707 PL kanónů a 907 velkorážních PL kulometů.

V bitvě u Stalingradu se protiletadlové dělostřelectvo poprvé slučovalo v armádní PL dělostřelecké skupiny.

Novým úkolem pro PL dělostřelectvo za protiútku u Stalingradu bylo uskutečňovat PVO jezdeckých a tankových sborů v operační hloubce. Zkušenosti z útočných

operací ukázaly na nutnost posilovat tankové, mechanizované a jezdecké sbory PL prostředky, protože právě na ně se soustřeďovalo úsilí fašistického letectva.

Ve 3. období VVV německé fašistické velení využívalo letectvo jen v přífrontovém pásmu a na bojišti. Hlavní tíha boje s ním připadala stíhacímu letectvu a frontovému PL dělostřelectvu. Proto rozhodlo sovětské hlavní velení o tom, že bude třeba více využívat vojska PVOS pro obranu frontových týlů a železničních uzlů, aby tyto úkoly nemusely plnit vojskové PL prostředky.

Soustřeďování prostředků PVO v rukou velitelů frontů a armád nezmenšovalo odpovědnost velitelů útvarů a svazků za organizaci PVO vojsk vlastními prostředky. Útvary a svazky musely být vždy v pohotovosti k samostatnému odrazení úderu nepřátelského letectva. Zvláštní pozornost věnovali velitelé svazků organizaci PVO ve výchozím položení, přičemž zpravidla byla pro boj s nepřátelskými letouny vyčleněna asi třetina všech palných prostředků pěchoty.

Bojové zkušenosti ukázaly, že použití pěchotních zbraní pro boj s nepřátelskými letouny přineslo kladné výsledky dokonce i tehdy, když byla vojska bráněna dostatečným množstvím PL dělostřelectva a stíhacího letectva.

V operacích 3. období VVV získaly PL útvary a svazky frontů velké bojové zkušenosti z činnosti při pronásledování nepřítelů a obraně vodních překážek, přepravišť a předmostí.

V průběhu Velké vlastenecké války vyplynul z bojové praxe ještě jeden specifický úkol a nutnost — organizovat PVO letišť. Aby se snížilo nebezpečí útoků nepřátelského letectva na vlastní letiště, byly v některých velkých útočných operacích (běloruská, viselsko-oderská, berlínská) vyčlenovány k obraně letišť jednotky stíhacího letectva. Ve většině případů se však na PVO letišť převážně podílely organické protiletadlové dělostřelecké útvary.

Naopak nedoceníl úlohy PVO letišť se projevovalo ve zbytečně velkých ztrátách letounů na zemi. O tom podávají svědectví zkušenosti druhé světové války, ale i současné poznatky z řady lokálních válek, zejména na Středním východě.

Vědeckotechnická revoluce ve vojenství postavila před protivzdušnou obranu složitě a odpovědně úkoly, jejichž řešení vyžaduje odrazit úder všech nepřátelských vzdušných prostředků. I když možnosti agresivních akcí imperialismu byly značně omezeny, nebezpečí války proti socialistickým zemím odstraněno nebylo a stále trvá. Proto otázky protivzdušné obrany jsou jedním z důležitých úkolů ozbrojených sil Sovětského svazu a všech armád států Varšavské smlouvy.

K plnění těchto úkolů napomáhá i studium a tvůrčí chápání nejpočetnějších příkladů organizace a vedení bojové činnosti vojsky PVOS a protivzdušné obrany sovětských vojsk ve Velké vlastenecké válce a v poválečném období. Mnohé neztratily svůj význam pro rozvoj teorie a bojové praxe ani v současné době.

СОДЕРЖАНИЕ

К 35-ой годовщине образования журнала Военская мысль	3
Статья знакомит читателей с основными итогами расширенного заседания редакционной коллегии журнала, на котором была дана оценка результатам деятельности редакции, редакционной коллегии и коллектива сотрудников и корреспондентов а также были определены перспективы публикационной деятельности журнала.	
Подполковник Ярослав Достал, кандидат философских наук майор Йосеф Виздал	
Значение СССР для образования, дальнейшего развития и обороны социалистического содружества	10
Авторы объясняют роль СССР в деле укрепления единства социалистических стран в послевоенный период. Особое значение уделяют образованию Варшавского Договора и его роли в интересах сохранения мира во всем мире.	
Полковник Владислав Рибецки, кандидат философских наук, доцент	
Современный ренанцизм	16
Автор рассматривает актуальные вопросы относящиеся к ренанцизму и его историческим корням в ФРГ. На их основе анализирует проявления ренанцизма и его опасность в послевоенном периоде. Одновременно выражает точку зрения социалистических государств во главе с Советским Союзом по проблемам ренанцизма.	
Майор Штефан Волнер, кандидат общественных наук	
Соблюдение классового принципа в ходе отбора, воспитания и подготовки военных кадров	21
Автор статьи рассматривает классовые и политические критерии при отборе и пополнении военных кадров, вопросы их распределения по отдельным звеньям управления а также отбора и воспитания гражданской молодежи и воинов срочной службы для военно-учебных заведений.	
ВОЕННОЕ ИСКУССТВО	
Генерал-майор Вацлав Роучка, кандидат военных наук	
О перегруппировке войск фронта	27
Автор статьи рассматривает вопросы подготовки, осуществления и обеспечения перегруппировки войск на большое расстояние. Удачно применяет принципы оперативного искусства и опыт, полученный в ходе Великой Отечественной войны.	
Полковник Здзек Грон, кандидат военных наук, доцент	
О применении оперативно-тактических десантов	32
Автор статьи обобщает некоторые современные мнения по подготовке и применению оперативно-тактических десантов и показывает некоторые принципы и нормы, имеющие влияние на планирование их применения.	
Подполковник Иржи Клейнбауэр	
Некоторые вопросы применения ракет с обычными боеголовками	40
Автор статьи обращает внимание на некоторые особенности приведения соединений и частей ракетных войск в готовность к выполнению боевых задач с применением обычных боеголовок, именно в начальном периоде войны и в проведении массированного огневого удара.	
Полковник Вацлав Лготски, кандидат военных наук, профессор и коллектив	
Возможности поражения системы ПЛСС и защита своих войск	43
В статье оцениваются возможности разведки и способы поражения наземных средств системы ПЛСС, организации разведки воздушных объектов, возможности и способы уничтожения самолета ТР-1 зенитно ракетными средствами ПВО, возможности ей поставки радиоэлектронных помех, а также некоторые меры против воздействия разведывательно-ударных систем противника.	

Полковник Йосеф Рот, кандидат военных наук
капитан Мирослав Яношек

Уничтожение самолетов ТР-1 истребительной авиацией 50

Авторы статьи, на основе тактико-технических характеристик и способов применения самолетов ТР-1, оценивают возможности их уничтожения истребительной авиацией. Расчеты, приведенные в статье, доказывают правильность выводов авторов и подтверждают возможности уничтожения этих средств истребительной авиацией.

Генерал-лейтенант Карол Сенеш

25 лет войску противовоздушной обороны 57

Автор статьи оценивает развитие войска противовоздушной обороны за период истекших 25 лет и объясняет важнейшие задачи войска на современном этапе и в будущем.

О развитии химического войска 66

Автор статьи, на основании разбора возможностей применения противником ОМП, прежде всего химического оружия, рассматривает важнейшие задачи химического войска а также направления его дальнейшего развития.

Полковник Мирослав Шмейкал, кандидат военных наук, доцент

Роль войска связи в маскировке 70

Автор статьи рассматривает возможности применения общих принципов маскировки в условиях войска связи. Особое внимание уделяет основным мероприятиям и способам маскировки, именно радиомаскировки.

Полковник Карол Покорны
майор Богус Драгокоупил

Особенности организации тылового обеспечения ОМГ 77

Авторы рассматривают опыт, полученный в ходе тактического учения, по организации тылового обеспечения ОМГ. Особое внимание уделяют вопросам подвижности тыла, снабжению боеприпасами и ГСМ а также продовольственному и медикосанитарному обеспечению.

ИЗ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ АРМИЙ

Повышать эффективность и качество исследования актуальных вопросов военного искусства 81

ИНФОРМАЦИИ

Полковник Эденек Кодеш, кандидат военных наук, доцент

О быстрой ориентировке в Боевом уставе 87

Автор статьи занимается вопросами управления войсками, основными задачами в ходе подготовки боя а также пунктами управления, их задачами и их расстановкой.

Полковник Карел Адам, кандидат военных наук, доцент

Противовоздушная оборона страны и противовоздушная оборона войска в период Великой Отечественной войны 92

Автор статьи анализирует задачи по отражению воздушного налета на обороняемые объекты и войска, на отдельных этапах Великой Отечественной войны.